

CÂND PANTOFII ȚI SE POTRIVEȘC

Despre povestirile misticului taoist
Chuang Tzu

Osho

Traducere: **Carmen Ștefania Neacșu**

 EDITURA MIX
BRAȘOV 2011

Cuprins

1. Când pantofii ți se potrivesc	7
2. Turnul spiritului	39
3. Fuga de umbră	61
4. Cocoșul de luptă	83
5. Muntele maimuțelor	109
6. Simfonie pentru o pasăre de mare	139
7. Puhoaiele de toamnă	163
8. Țestoasa	187
9. Ducele Huan și rotarul	211
10. Omul se naște în tao	237

Nota editorului

Osho este un vorbitor, el nu a scris nicio carte. Cărțile apărute sub semnătura lui sunt de fapt discursuri (sau fragmente de discursuri) înregistrate și transcrise de discipolii lui. Este necesar să aveți în vedere acest fapt și să nu luați ad litteram sfaturile date de Osho, deoarece toate afirmațiile lui au sens în contextul în care au fost spuse, iar rolul acestor afirmații este, în primul rând, acela de a trezi conștiințele celor ce îi receptează mesajul.

„Trebuie să mă adresez unei mulțimi, așa că trebuie să generalizez, or adevărul generalizat devine fals. El are sens întotdeauna numai în cazul unei persoane anume. Eu mă confrunt în fiecare zi cu dificultatea aceasta. Dacă vii la mine și mă întrebi ceva, îți răspund ție și nimănui altcuiva. Altă dată, altcineva vine și mă întreabă ceva, iar eu îi răspund lui și nimănui altcuiva. Iar aceste două răspunsuri pot să fie chiar contradictorii, din cauză că aceste două persoane care au întrebat pot să fie contradictorii.” (spune Osho în cartea „Psihologia ezotericului”)

Când pantofii ți se potrivesc

Chu'i desenatorul trasa cercuri mai perfecte cu mâna liberă decât cu ajutorul unui compas. Degetele lui dădeau la iveală forme spontane venite de nicăieri. În tot acest timp, mintea îi era liberă, nepreocupată de ceea ce făcea. Nu avea nevoie de elemente ajutătoare, mintea lui era perfect simplă și nu întâmpina obstacole.

Astfel, atunci când pantofii ți se potrivesc, uiți de picioare; când cureaua e nimerită, uiți de pântec; iar când inima e armonioasă, „pentru” și „împotriva” sunt date uitării.

Fără imbolduri, fără tendințe necontrolate, fără nevoi, fără atracții: atunci ești stăpân pe toate ale tale. Ești liber.

Când îți e ușor, atunci e bine. Începe bine și-ți va fi ușor. Continuă cu ușurință și-ți va fi bine. Calea cea mai bună ca să treci ușor prin viață este să uiți de calea cea mai bună și să uiți că trecerea e ușoară.

Chuang Tzu este o înflorire dintre cele mai rare, mai rară și decât un Buddha sau un Iisus. Fiindcă Buddha și Iisus pun accentul pe efort, iar Chuang Tzu pe ușurință. Multe se pot realiza cu efort, dar și mai multe cu ușurință. Multe se pot face cu voința, dar și mai multe abandonând voința. Iar tot ceea ce obții prin voință va rămâne mereu o povară pentru tine; se va crea un conflict permanent, o tensiune interioară, lucrul obținut putând fi pierdut în orice moment. Trebuie să îl menții continuu – iar menținerea lui consumă energie, menținerea lui va sfârși prin a te irosi.

Doar acel lucru la care ajungi cu ușurință nu va fi nicicând o povară pentru tine și doar ceea ce nu e o povară poate fi veșnic. Doar ceea ce nu e câtuși de puțin împotriva firii poate rămâne cu tine pururea.

Chuang Tzu spune că la ceea ce e real, divin, existențial poți ajunge dacă te pierzi cu totul în el. Chiar și efortul de a ajunge la el devine o piedică – și atunci nu te mai poți pierde. Chiar și efortul pe care-l faci ca să te pierzi constituie un obstacol. Cum ai putea face un efort ca să te pierzi? Toate eforturile se nasc din ego, iar prin efort, egoul e consolidat. Or egoul reprezintă boala. De aceea trebuie să renunți la orice efort, nu e nimic de făcut; trebuie să te pierzi cu totul în existențial. Trebuie să devii din nou asemenea unui copil mic, abia născut, care nu știe ce e bine, nu știe ce e rău, nu cunoaște niciun fel de distincții. Odată ce au apărut distincțiile, odată ce știi că așa e bine și invers e rău, deja te-ai îmbolnăvit și ești departe de realitate.

Un copil trăiește natural – el e total. Nu face niciun efort, fiindcă a face efort înseamnă a lupta cu tine însuți. O parte din tine este pentru și o parte din tine e împotriva – de aici vine efortul. Poți face multe, reține. În lumea aceasta poți face multe prin efort, pentru că efort înseamnă agresivitate, efort înseamnă violență, efort înseamnă competiție. Dar în lumea cealaltă nu se poate obține nimic prin efort, iar cei care încep cu efortul vor trebui să renunțe, până la urmă, la el.

Buddha a lucrat timp de șase ani, meditând în continuu, concentrându-se – a devenit ascet. A făcut tot ceea ce o ființă umană poate face, a căutat sub toate pietrele, n-a lăsat niciuna neridică – și-a pus în joc toată ființa. Dar toate acestea însemnau efort, egoul lui era acolo, și astfel a dat greș. Pe tărâmul ultim, nimic nu dă greș mai mult decât egoul; în lumea aceasta, nimic nu izbutește mai mult decât egoul. În lumea materiei, nimic nu are mai mare succes decât egoul; în lumea conștiinței, nimic nu suferă un eșec mai mare decât egoul. Situațiile sunt exact opuse în cele două cazuri – și altfel nici nu se poate, câtă vreme dimensiunile sunt opuse.

Buddha a suferit un eșec absolut. După șase ani era cu desăvârșire frustrat, iar când spun cu desăvârșire, înseamnă cu desăvârșire. Nu mai rămăsese în el nici măcar o fărâmbă de nădejde; era deznădăjduit. În deznădejdea aceea a abandonat orice efort. Lumea o părăsise deja, își părăsise regatul; renunțase la tot ce ține de lumea aceasta vizibilă. Acum, după șase ani de efort intens, renunța și la cele ce țineau de lumea cealaltă. Era într-un vid desăvârșit – era gol. În noaptea aceea, somnul lui a avut o calitate diferită, fiindcă egoul nu mai era; a răsărit o tăcere nouă, diferită, fiindcă efortul dispăruse; iar pentru că în noaptea aceea n-a mai avut vise, o calitate nouă a ființei i s-a întâmplat.

Când nu mai există efort, atunci nimic nu rămâne incomplet – și atunci nu mai e nevoie de vise. Visul apare întotdeauna ca să completeze ceva: ceva ce a rămas incomplet peste zi își va găsi completarea într-un vis, deoarece mintea are tendința de a completa orice. Un lucru rămas incomplet îi dă minții o stare de neliniște. Noi depunem eforturi în multe direcții, iar dacă nu ducem până la capăt ceea ce facem, atunci va fi nevoie de un vis. Când există dorință, automat există și visare, fiindcă a dori înseamnă a visa – visul e doar o umbră a dorinței.

În noaptea aceea, când nu mai era nimic de făcut – lumea aceasta devenise deja fără folos pentru el, acum și lumea cealaltă la fel – mișcarea n-a mai fost susținută de nicio motivație: nu mai avea unde să se ducă, și nu mai avea cine să se ducă undeva. În noaptea aceea, somnul s-a transformat în *samadhi*, s-a transformat în *satori*; s-a transformat în lucrul ultim care i se poate întâmpla unui om. În noaptea aceea Buddha a înflorit, iar dimineața era iluminat. A deschis ochii, s-a uitat cum dispărea ultima stea de pe cer, și totul a fost acolo. Dintotdeauna fusese acolo, dar dorința lui de a-l obține era prea mare ca să poată vedea. Dintotdeauna fusese acolo, dar propulsat mereu spre viitor de dorința lui mare, nu putea vedea ceea ce era aici și acum.

În noaptea aceea a dispărut orice dorință, orice finalitate; nu mai exista niciun loc în care să meargă și nu mai exista

nimeni care să meargă în vreun loc – orice efort a încetat. Brusc a devenit conștient de el însuși, brusc a devenit conștient de realitate așa cum e ea.

Chuang Tzu spune dintru început: nu face niciun efort. Și are dreptate, fiindcă nu vei face niciodată un efort atât de total cum a făcut Buddha. Nu vei fi niciodată atât de frustrat încât efortul să înceteze de la sine – acesta va fi întotdeauna incomplet. Iar mintea ta va continua la nesfârșit să spună: „Încă puțin și se va întâmpla ceva, încă puțin de tot... Ești foarte aproape de țintă, de ce te lași descurajat? Mai e nevoie doar de puțin efort, vezi bine că te apropii tot mai mult cu fiecare zi.”

Din cauză că nu vei face niciodată un efort absolut, nici nu vei ajunge vreodată cu totul deznădăjduit. Și vieți în șir poți s-o ții așa, într-un efort nehotărât – asta ai făcut mereu până acum. Nu ești pentru prima dată aici, în fața mea. Nu e pentru prima dată când faci un efort ca să ajungi la adevăr, la ceea ce e real. Ai făcut-o de multe, foarte multe ori, de un milion de ori în trecut – dar tot mai tragi nădejde.

Chuang Tzu spune că e mai bine să renunți la efort încă de la început. Oricum va trebui să renunți la el: fie renunți de la început, fie vei fi nevoit să renunți la sfârșit. Dar se poate ca sfârșitul să nu vină prea curând! Și-atunci există două căi: ori faci un efort total, atât de total încât orice speranță să se năruie, iar tu să ajungi în punctul în care să-ți dai seama că prin efort nu dobândești nimic – dar nu trebuie să mai rămână în viață nicio urmă de speranță, dăinuind undeva în subconștient și spunându-ți: „Mai fă încă puțin și vei ajunge unde voiai”; deci ori faci un efort total, ca apoi orice efort să înceteze de la sine, ori nu faci niciun efort – adică mergi pe calea înțelegerii și nu faci niciun singur pas pe calea efortului.

Țineți minte un lucru: dacă începi ceva și nu duci lucrul respectiv până la capăt, nu vei putea ieși din el; odată ce ai intrat în el, trebuie să ajungi până la capăt. Pentru că mintea are o tendință de a încheia orice e început – și nu doar mintea omenească e așa, ci chiar și mintea animalelor. Dacă desenezi o jumătate de cerc, lași cercul incomplet, iar o gorilă trece pe-acolo și vede, ea va întregi numaidecât cercul, în cazul în care are o bucată de cretă la îndemână.

Mintea are tendința aceasta de a termina ceva început – tot ceea ce e incomplet îți dă o stare de încordare. Dacă ți-a venit să râzi și n-ai putut, vei sta încordat. Dacă ți-a venit să plângi și n-ai putut, vei sta încordat. Dacă ai simțit nevoia să te înfurii, dar ceva te-a împiedicat, vei rămâne încordat. Iată de ce ai ajuns să fii o boală lungă – pentru că totul a rămas neterminat în tine! N-ai râs niciodată din toată inima, n-ai plâns niciodată nestăvilit, n-ai fost niciodată furios pe de-a-ntregul, n-ai urât niciodată până la capăt, n-ai iubit niciodată cu toată ființa. N-ai făcut nimic în mod complet – totul a rămas neterminat în tine și nu-ți dă pace. Mintea ta e mereu plină cu tot felul de lucruri incomplete, de aceea nu te simți niciodată bine în pielea ta.

Chuang Tzu spune: mai bine nu începe deloc, fiindcă dacă ai început, trebuie să termini. Înțelege, iar înțelegerea e suficientă; nu intra într-un cerc vicios. De aceea spun că Chuang Tzu e o înflorire rară, mai rară decât un Buddha sau un Iisus, pentru că el a ajuns la capătul căii prin simpla înțelegere.

Pentru Chuang Tzu nu există metodă, nu există meditație. El spune: înțelege, pur și simplu, „facticitatea”. Te naști; ce efort ai făcut tu ca să te naști? Crești. Ce efort faci ca să crești? Respiri. Ce efort faci ca să respiri? Totul se mișcă de la sine, deci ce nevoie e să te deranjezi? Lasă viața să curgă de la sine, iar atunci te vei abandona curentului vieții. Nu te lupta și nu încerca să înoți contra curentului; de fapt, nu înota deloc, plutește numai și lasă-te dus de curent, oriunde va vrea el să te poarte. Fii un nor alb care plutește pe cer – fără scop, fără destinație. A pluti astfel înseamnă înflorirea ultimă.

Deci primul lucru care trebuie înțeles despre Chuang Tzu înainte de a pătrunde în sutrele lui este acesta: fii natural. Tot ceea ce e nenatural trebuie evitat. Nu face nimic din ceea ce e nefiresc. Așa cum e natura e de ajuns, nu ai ce îmbunătățiri să-i aduci, însă egoul spune: nu, naturii i se pot aduce îmbunătățiri. Pe ideea aceasta sunt fundamentate toate culturile. Orice efort în direcția îmbunătățirii naturii înseamnă cultură, și orice cultură e ca o boală – cu cât e un om mai impregnat de cultură, cu atât devine el mai periculos.

Am auzit că un vânător, un vânător european, s-a rătăcit într-o pădure din Africa. La un moment dat s-a trezit în fața unor colibe. Nu auzise până atunci că ar exista vreun sat în pădurea aceea deasă, nu figura pe nicio hartă. Așa că s-a apropiat de mai-marele satului și i-a spus: „E păcat că v-ați pierdut de civilizație”. Mai-marele satului i-a răspuns: „Nici pomeneală. Nouă ne e întruna frică să nu fim cumva descoperiți – când va pătrunde aici civilizația, vom fi pierduți.”

Natura e pierdută de îndată ce faci vreun efort ca s-o îmbunătățești – asta înseamnă că încerci să-i aduci îmbunătățiri lui Dumnezeu. Iată ce încearcă toate religiile să facă – să-i aducă îmbunătățiri lui Dumnezeu. Chuang Tzu nu e de partea lor. El spune că natura e supremă, iar această natură supremă o numește el tao. Tao înseamnă că natura e supremă și nu i se pot aduce îmbunătățiri. Dacă încerci s-o perfecționezi nu vei face decât s-o mutilezi – și asta facem tuturor copiilor, îi mutilăm.

Fiecare copil se naște în tao, dar noi începem să-l mutilăm cu societatea, civilizația, cultura, moralitatea, religia... Îl mutilăm din toate părțile. După aceea va trăi, dar nu va mai fi viu.

Am auzit că o fetiță se ducea la o petrecere, la ziua de naștere a unei prietene. Era mică de tot, n-avea decât patru ani. A întrebat-o pe mama ei: „Erau petreceri de-astea cu dansuri pe vremea când trăiai tu?”

Cu cât ești mai pătruns de cultură și mai civilizat, cu atât ești mai mort. Dacă vrei să vezi oameni perfect morți și care totuși mai trăiesc, du-te la călugării din mănăstiri, du-te la preoții din biserici, du-te la papa de la Vatican. Ei nu mai sunt vii: atât de speriați de viață, de natură, au reprimat-o peste tot. Deja sunt în mormânt. Poți să înfrumusezezi mormântul, poți chiar să faci unul din marmură, de mare preț – dar omul dinăuntru e mort.

Un om beat trecea printr-un cimitir și i-a sărit în ochi un mormânt frumos, cu totul și cu totul din marmură albă. S-a

uitat la el, s-a uitat la numele care era înscris pe el. Mormântul îi aparținea vestitului Rothschild. A râs omul încântat și a spus: „Rothschild ăștia chiar se pricep să trăiască.”

Cultura te omoară, cultura e un ucigaș, cultura e otravă lentă – e sinucidere. Chuang Tzu și maestrul său din vechime, Lao Tzu, sunt împotriva culturii. Ei sunt în favoarea naturii, a naturii pure. Arborii stau mai bine decât tine... chiar și păsările, peștii din râu, cu toții sunt într-o situație mai bună decât a ta pentru că sunt mai vii, dansează mai mult pe ritmul naturii. Tu ai uitat de tot ce e natura. Ai condamnat-o până în pânzele albe.

Iar dacă vrei să condamni natura, trebuie să începi prin a condamna sexul, fiindcă tot ce ține de natură izvorăște din el. Natura în întregul ei nu e decât o revărsare de energie sexuală, de iubire. Păsările cântă, pomii înfloresc – în toate acestea nu e decât energie sexuală care explodează. Florile sunt simboluri sexuale, trilul păsărilor e sexual, întregul tao nu e decât energie sexuală – natura întreagă se răspândește, se iubește, pătrunde în extaze mai adânci ale iubirii și existenței.

Dacă vrei să distrugi natura, condamná sexul, condamná iubirea, formulează concepte morale de jur-împrejurul vieții. Conceptele acestea morale, oricât ar părea de frumoase, vor fi ca mormintele de marmură, iar tu vei sta înăuntrul lor. Câte-unui bețiv poate să i se pară că știi ce e aia viață, că știi cum să trăiești, dar niciun om lucid nu va putea măcar să spună că mai ești viu. Moralitatea ta e un fel de moarte; înainte să vină moartea, te ucide societatea.

De aceea mesajul lui Chuang Tzu este dintre cele mai periculoase, dintre cele mai revoluționare, mai rebele – fiindcă el spune: permite-i naturii să-și urmeze cursul! Și nu-i stabili tu niciun obiectiv. Cine ești tu să stabilești scopuri și obiective? Nu ești decât o părtică infimă, o celulă atomică. Cine ești tu să forțezi întregul să se miște în funcție de tine? Mesajul lui e cel mai primejdios pentru oamenii religioși; pentru moraliștii puritani, acesta este cel mai periculos mesaj. El îndeamnă să rupi barierele, să permiți naturii să izbucnească. E primejdios.

Am auzit că o asistentă șefă îi arăta spitalul unei asistente noi, abia venite de pe băncile școlii. O luase cu ea din secție în secție și i le prezenta: secția bolnavilor de cancer, secția bolnavilor de tuberculoză și tot așa. Apoi a ajuns la un salon mare și i-a spus celelalte: „Uită-te și ține minte bine: aici e secția cea mai periculoasă dintre toate... aceasta este secția periculoasă.” Asistenta cea nouă s-a uitat, dar n-a putut să-și dea seama care era pericolul. Așa că a întrebat: „Dar unde e problema? De ce e aceasta cea mai periculoasă secție? Nici în secția bolnavilor de cancer n-ai spus că e vreun pericol.” Asistenta șefă a râs și a zis: „Oamenii de-aici sunt aproape sănătoși. Iată de ce e aceasta cea mai periculoasă secție. Așa că fii cu ochii-n patru, sănătatea e întotdeauna primejdioasă.”

Preoții se tem de sănătate, fiindcă în ochii lor sănătatea e imorală. Poate că ați auzit sau n-ați auzit de unul dintre gânditorii acestui secol, un gânditor german, foarte cunoscut la vremea lui – contele Keyserling. Se spunea despre el că e un filozof religios. În jurnalul lui, acesta și-a notat: „Sănătatea e lucrul cel mai imoral” – pentru că sănătatea înseamnă energie, iar energia e încântare, energia e bucurie, energia e iubire, energia e sex, energia e tot ceea ce e natural. Nimicește energia, fă-o șubredă și abia perceptibilă. Iată în ce scop se postește atât de mult – ca să fie distrusă energia, să fie împiedicată acumularea unei cantități mari de energie și revărsarea ei ulterioară. Oamenii religioși au fost întotdeauna de părere că sănătatea e periculoasă. Și-atunci a fi nesănătos devine un țel spiritual.

O spun din nou, Chuang Tzu e foarte rebel. El spune: natura, energia, extazul care vine din revărsare și echilibrul care apare spontan sunt de ajuns. Nu e nevoie de efort. Peste tot în natură e atâta frumusețe fără niciun efort: un trandafir poate să fie atât de frumos fără niciun efort, un cuc poate să cânte fără niciun efort. Privește o căprioară, atât de vie, plină de energie, ageră. Privește un iepure de câmp, atât de vigilent, de atent, încât până și un Buddha l-ar putea învidia.

Privește natura și vezi că totul e atât de perfect. Ai putea aduce îmbunătățiri unui trandafir? Ai putea aduce îmbunătățiri

de orice fel naturii? Singur omul s-a defectat undeva pe drum. Dacă trandafirul e frumos fără vreun efort din partea lui, omul de ce nu poate? Care e problema cu omul? Dacă stelele rămân frumoase fără niciun efort, fără niciuna dintre sutrele yoghine ale lui Patanjali, omul de ce nu poate? Și el face parte din natură, la fel ca stelele.

De aceea spune Chuang Tzu: fii natural și vei înflori. Dacă înțelegerea aceasta pătrunde în tine, tot mai adânc și mai adânc, atunci orice efort își pierde sensul. Atunci nu mai faci întruna planuri pentru viitor, ci trăiești aici și acum... Momentul acesta e totul, momentul acesta e eternitatea. Iar starea de buddha este deja o actualitate, ești deja un buddha. Nu lipsește decât să-i acorzi șansa de a înflori; n-ai făcut-o până acum pentru că ai fost atât de angajat în proiectele tale. O floare înflorește fără efort pentru că energia ei nu se risipește în niciun proiect; floarea nu-și face planuri de viitor, ea e aici și acum. Fii ca o floare, fii ca o pasăre, ca un arbore, ca un râu, sau ocean – dar nu fi ca un om. Fiindcă omul s-a rătăcit cândva, undeva. Natura, și a fi natural – natural fără efort, natural în mod spontan – aceasta este esența întregii învățăături pe care are să ți-o ofere Chuang Tzu.

Acum vom pătrunde în *sutra* lui. Ascultați fiecare cuvânt într-un mod cât mai profund cu putință, căci mintea vă va ridica obstacole, ea nu vă va permite să ascultați. Mintea e societatea dinăuntrul vostru. Societatea e foarte șireată: ea nu e doar în afara voastră, a pătruns și în voi. Asta înseamnă mintea și de aceea toți cei care știu, sunt împotriva minții și în favoarea naturii – pentru că mintea e un lucru artificial, implantat în tine de societate.

Deci în timp ce îl ascultați pe Chuang Tzu, mintea va pune obstacole. Ei nu-i va plăcea să asculte, fiindcă ceea ce spune el e total împotriva minții. Dacă lași la o parte mintea și permiți cuvintelor să pătrundă în tine, simpla ascultare va deveni meditație, simpla ascultare te va transforma. Altceva nu ai de făcut, decât să ascuți.

Chuang Tzu crede în înțelegere, nu în meditație. Iar dacă eu spun că trebuie să meditați, o fac doar pentru că simt că

înțelegerea e atât de dificilă pentru voi. Meditația nu vă va duce la țelul final – nicio metodă nu vă poate duce acolo. Nu există metodă, nu există tehnică. Meditația doar vă va ajuta să înțelegeți. Nu vă va conduce la adevăr, ea doar va anula mintea, astfel ca oricând va sta în fața voastră adevărul, voi să-l vedeți.

Chu'i desenatorul trasa cercuri mai perfecte cu mâna liberă decât cu ajutorul unui compas.

Chuang Tzu vorbește despre un desenator pe nume Chu'i, care putea desena cercuri mai perfecte cu mâna liberă decât cu compasul. Într-adevăr, de compas au nevoie doar cei cărora le e frică. Dacă nu ți-ar fi frică, și tu ai putea desena un cerc perfect fără niciun ajutor. În natură, cercurile există pretutindeni – totul se mișcă pe un traseu circular. Cercul este fenomenul cel mai simplu din natură – și natura nu folosește niciun compas. Stelele nu consultă nicio hartă și nici nu poartă cu ele vreun compas, dar cu toate acestea se mișcă în cerc fără încetare. Dacă le dai compasuri și hărți, sunt sigur că se vor încurca – nu vor mai ști încotro s-o ia și ce să facă.

Ați auzit, poate, povestea centipedului?

Un centiped merge cu o sută de picioare. Un broscoi, unul filozof, vede centipedul, se uită la el, îl studiază și se simte foarte încurcat. E atât de complicat să mergi chiar și cu patru picioare, dar centipedul acesta mergea cu o sută! Era un adevărat miracol! În ce fel hotăra centipedul ce picior să miște mai întâi, și ce picior după aceea, și tot așa, până la o sută?! Așa că broscoiul îl oprește pe centiped și-i pune o întrebare: „Sunt filozof și sunt în derută din cauza ta. A apărut o problemă căreia nu-i găsesc rezolvare. Cum faci tu să mergi? Cum de reușești? Mie mi se pare imposibil!” Centipedul îi răspunde: „Merg de când mă știu, dar nu m-am gândit niciodată la asta. Acum că m-ai întrebat, o să mă gândesc și o să-ți spun.” Pentru prima dată, în conștiința centipedului a intrat gândul. Chiar așa, broscoiul avea dreptate – care picior trebuie ridicat primul? Centipedul rămase pe loc câteva minute, incapabil să se miște,

se împletici și căzu. Atunci îi spuse broscuiului: „Te rog să nu mai pui întrebarea asta altui centiped. Toată viața am mers și n-am întâmpinat nicio problemă, dar tu m-ai omorât acum complet! Nu mai pot să mă mișc. Și am o sută de picioare! Cum o să le mișc eu pe toate?”

Viața se mișcă în cerc perfect... viața se mișcă perfect, nu e nicio problemă. Chuang Tzu spune despre Chu'i că putea să deseneze cercuri mai perfecte cu mâna liberă decât cu un compas. Tu ai nevoie de compas din cauză că nu ai încredere în viață; ai nevoie de moralități, de precepte și principii, de biblii, coranuri, gite care să te îndrume, fiindcă nu ai încredere în forța interioară. Așa se desfășoară viața ta. Iar bibliile, coranurile și gitele au creat aceeași situație în cazul tău pe care a creat-o broscuiul în cazul centipedului.

Atâtea precepte de urmat, atâtea principii de ținut minte și respectat – atât de multe concepte morale. Ți-au fost impuse atâtea lucruri încât viața ta interioară nu poate fi spontană. Rătăcești calea nu din cauza vreunei forțe malefice, ci din cauza făcătorilor de bine. Nu dracul te duce pe căi greșite, ci preoții, cei care te îndrumă, așa-zișii voștri sfinți. Să privești lucrurile în felul acesta e lucru foarte dificil. E ușor să crezi într-un drac în spinarea căruia să arunci toată responsabilitatea. Eu vă spun însă, nu există draci. Iar Chuang Tzu spune același lucru.

Chuang Tzu spune: nu există Dumnezeu, nu există diavol, doar viața există. Preoții îi dau naștere lui Dumnezeu și preoții dau naștere diavolului, deoarece preoții dau naștere distincției dintre bine și rău. Iar după ce distincția aceasta a pătruns în mintea ta, tu nu vei mai avea niciodată dreptate. Natura are dreptate. Odată ce distincția între bine și rău pătrunde în mintea ta, nu vei mai avea niciodată dreptate, nu vei mai avea niciodată pace, nu vei mai fi niciodată relaxat; vei sta mereu încordat. Și tot ceea ce vei face va fi rău, din cauză că distincția creează confuzie. Viața în întregul ei este atât de tăcută și meditativă, de ce ai tu nevoie de atâta efort? Din cauza distincției între bine și rău.

Chu'i desenatorul trasa cercuri mai perfecte cu mâna liberă decât cu ajutorul unui compas.

Dacă nu te studiezi, viața ta curge de la sine. Compasul e semn că te studiezi: dacă faci ceva studiindu-te, vei intra în încurcătură. Vorbești, toată ziua sporovăi cu prietenii și nu e nicio problemă. Dar dacă-ți cer să vii aici și să vorbești de pe scaunul ăsta prietenilor adunați aici, ți se va întâmpla ce i s-a întâmplat centipedului. Și totuși, vorbești de când te știi și n-ai avut niciodată vreo problemă în privința asta.

De ce apare problema aceasta? Apare din cauză că acum te studiezi. Atâtea persoane sunt acum cu ochii pe tine încât nu mai poți să te simți spontan și în largul tău. Acum proiectezi, vrei să planifici, vrei ca oamenii să le placă de tine. Ai vrea ca tot ceea ce spui să-i impresioneze – te studiezi în permanență. Altminteri, orice om e un vorbitor înăscut. Cu toții vorbesc și nu-și fac niciun fel de probleme. Dar de îndată ce-i pui la amvon și le spui să se adreseze unei mulțimi, ceva nu mai merge cum trebuie. Ce anume? Nu s-a schimbat nimic, atâta doar că au început să se studieze, iar autostudierea e problema.

Degetele lui dădeau la iveală forme spontane venite de nicăieri. În tot acest timp, mintea îi era liberă, nepreocupată de ceea ce făcea. Nu avea nevoie de elemente ajutătoare, mintea lui era perfect simplă și nu întâmpina obstacole.

Degetele lui dădeau la iveală forme spontane venite de nicăieri.

De nicăieri înseamnă de peste tot, nicăieri înseamnă vidul ultim, înseamnă izvorul ultim, înseamnă temeiul însuși al vieții. De unde respiri atât de perfect? Chuang Tzu spune că nu tu respiri, ci natura respiră în tine. Nu *tu* respiri, căci ce ai tu de-a face cu respirația? Nimic. „Respir” e o noțiune falsă; mai corect

ar fi să spui „natura respiră în mine”. Și atunci perspectiva se schimbă, iar accentul cade exclusiv pe natură, nu pe tine, nu pe ego, ci pe imensitatea, infinitul care te înconjoară, temelia, temelia însăși a vieții – „ea” respiră în tine.

Atunci când te îndrăgostești, chiar ești *tu* acela care se îndrăgostește sau „ea”, natura, se îndrăgostește prin tine? Când ești mândru, *tu* ești mândru? Fiindcă atunci când există mândrie, rămâne doar ea, tu nu mai ești; când există iubire, tu nu mai ești. În furie, în iubire, în orice emoție ardentă tu nu mai ești. În tot ceea ce este viu tu dispari. Și-atunci există ceva impersonal – tao. Deci un om care trăiește în tao este un om care a ajuns să înțeleagă că „eu” este lucrul cel mai nefolositor cu putință, care nu creează decât probleme, nimic altceva – și-atunci se desprinde de el. Și, de fapt, nici nu e nevoie să se desprindă de el, căci odată ce a înțeles, desprinderea se produce de la sine – nu mai există niciun „eu”. Și atunci trăiește, mănâncă, iubește, doarme, dar în tot acest timp nu există niciun „eu”. Ceva mai mare decât el trăiește prin el. Și-atunci nu mai există apăsare și încordare și neliniște; atunci el redevine un copil, mintea îi e liberă de orice preocupare. Voi nu puteți să faceți nimic fără să fiți preocupați; indiferent ce faceți, egoul își vâra coada, apare preocuparea și apoi neliniștea.

Gândiți-vă la fenomenul următor: un chirurg face operații perfecte, dar dacă soția lui e pe masa de operație, mâna îi tremură. În celelalte cazuri el lucrează ca un mecanism perfect, dar când pe masă e soția lui, nu mai poate opera – e nevoie de un alt chirurg. Ce s-a întâmplat? A pătruns îngrijorarea. În cazul celorlalți pacienți era detașat, nu-l preocupa nimic legat de ei, cu ei era doar un chirurg, o forță naturală care lucrează. Mintea nu era prezentă; lucra perfect. Dar acum că soția lui e acolo, a apărut îngrijorarea: oare îmi va reuși operația? Oare voi putea să-mi salvez soția? Acum există problemele acestea, mintea lui e preocupată, mâna îi tremură.

Viața ta întreagă e un tremur, pentru că duci cu tine atâtea griji. Și nu poți desena un cerc perfect. Orice ai scrie... Există o știință de a-ți fi citită mintea prin intermediul scrisului. La baza acestei științe stă faptul că atunci când scrii îți e redat și

tremurul. Iar atunci când îți semnezi numele ești mai preocupat decât oricând. Atunci tremurul e prezent și poate fi observat, detectat cu o lupă. Tremurul acela poate spune multe despre tine, fiindcă în tot ceea ce faci, tu ești cel care face. El dă indicii despre tine, te reprezintă *pe tine*. Simpla observare a scrisului tău poate revela multe lucruri despre personalitatea ta.

Dacă un buddha își semnează numele, va fi cu totul altceva. Nu va exista niciun tremur, pentru că un buddha nu e preocupat de nimic. Și chiar și prin intermediul unei semnături se poate stabili dacă ai de-a face cu un buddha sau nu. În tot ceea ce faci, tremurul te urmează ca o umbră. Cine dă naștere tremurului?

Veniți la mine și îmi spuneți: „N-am liniște; mintea mea nu-și găsește liniștea.” Cum ar putea să și-o găsească atâta vreme cât voi nu vă desprindeți de grijile pe care le aveți? Vreți să vă liniștiți mintea, vreți s-o faceți limpede, transparentă, dar lucrul acesta este imposibil câtă vreme nu renunțați la ceea ce vă preocupă, căci altminteri tremurul e mereu prezent.

Dacă nu faceți nimic în privința grijilor, atunci singurul lucru pe care îl puteți face este să reprimați tremurul interior. Veți vedea atunci că la suprafață totul e calm, netulburat, dar că în adâncul vostru tremurați, tremurați neîncetat. În adâncul vostru, teama și tremurul continuă. Ele sunt rezultatul îngrijorării.

Și ce vă preocupă, de fapt? Vă preocupă felul în care îi impresionați pe ceilalți. Dar de ce vă faceți atâtea griji în legătură cu ceilalți, atâtea griji încât nu mai puteți să răsuflați ușurați niciodată? Fiecare se întreabă ce cred ceilalți despre el. Iar lucrul acesta este valabil în cazul tuturor oamenilor. Ceilalți își fac griji în legătură cu părerea ta, iar tu îți faci griji în legătură cu părerea lor.

Odată Mulla Nasruddin mergea pe o cărare. Soarele asfințise, poteca era singuratică, se lăsa întunericul. Brusc l-a cuprins frica din cauza unui grup de oameni care venea spre el. „Ăștia nu pot să fie decât niște tâlhari”, și-a zis el. „Și nu mai e nimeni prin preajmă în afară de mine.” Așa că a sărit peste un